

UCHWAŁA NR XXIII/116/17

RADY GMINY NAREW

30 stycznia 2017 roku

w sprawie przyjęcia lokalnego programu pomocy społecznej „Program Aktywności Lokalnej dla Gminy Narew na lata 2017-2020”.

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2016 r. poz. 446, poz. 1579, poz.1948) w związku z art. 110 ust. 10 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (j.t. - Dz.U.2016 poz. 930, poz. 753, poz. 1310, poz. 1359, poz. 1583, poz. 2174) Rada Gminy Narew uchwała, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się lokalny program pomocy społecznej pod nazwą "Program Aktywności Lokalnej dla Gminy Narew na lata 2017-2020", stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Narew.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodnicząca Rady

Walentyna Timofiejuk

**PROGRAM AKTYWNOŚCI LOKALNEJ
DLA GMINY NAREW
NA LATA 2017 - 2020**

**Opracowanie:
Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Narwi**

SPIS TREŚCI

WSTĘP	- 3
I. CHARAKTERYSTYKA OBSZARU OBJĘTEGO WSPARCIEM	- 5
II. DIAGNOZA SPOŁECZNA	- 7
III. MIEJSCE I CZAS REALIZACJI PROGRAMU	- 13
IV. ZAŁOŻENIA PROGRAMU	- 13
V. ODBIORCY PROGRAMU AKTYWNOŚCI LOKALNEJ	- 13
VI. REALIZATORZY PROGRAMU AKTYWNOŚCI LOKALNEJ	- 14
VII. ZASOBY NIEZBĘDNE DO UZYSKANIA ZAŁOŻONYCH CELÓW PAL	- 14
VIII. SPOSOBY I METODY PRACY WYKORZYSTANE DO REALIZACJI PAL	- 15
IX. CELE PROGRAMU AKTYWNOŚCI LOKALNEJ	- 16
X. KIERUNKI DZIAŁAŃ	- 16
XI. PRZEWIDYWANE REZULTATY	- 18
XII. HARMONOGRAM DZIAŁAŃ	- 19
XIII. FINANSOWANIE	- 20
XIV. MONITORING I EWALUACJA	- 20

WSTĘP

Program Aktywności Lokalnej (zwany dalej PAL) opiera się na partnerstwie i współpracy i zakłada wspólne działania lokalnych podmiotów na rzecz uaktywnienia i pobudzenia potencjału grup oraz społeczności lokalnych, a także włączanie ich w życie społeczne. Przedsięwzięcia w tym zakresie ukierunkowane są na organizowanie społeczności lokalnych poprzez edukację społeczną, inicjowanie grup samopomocowych, zachęcanie mieszkańców do udziału w lokalnych inicjatywach, promowanie działań prowadzonych w ramach wolontariatu, udostępnianie informacji o dostępnych usługach, budowanie pozytywnych związków między członkami społeczności.

Program Aktywności Lokalnej skierowany jest do osób w ramach konkretnego środowiska lub członków danej społeczności. Oznacza to, że w ramach programu można prowadzić działania aktywizacyjne adresowane do ludzi mieszkających na pewnej przestrzeni: wsi, osiedlu, ulicy. Może to też być np. środowisko grupy zawodowej czy grupy społecznej. W ramach programu przewiduje się zastosowanie środowiskowej pracy socjalnej, instrumentów aktywnej integracji między innymi o charakterze społecznym, zawodowym, edukacyjnym i zdrowotnym oraz działań o charakterze środowiskowym. Głównym celem Programu Aktywności Lokalnej jest praca z grupami znajdującymi się w niekorzystnym położeniu – wykluczonymi społecznie lub zagrożonymi tym zjawiskiem.

Celem Programu jest także kształtowanie więzi społecznych na terenie gminy oraz kapitału społecznego w myśl, iż „Podstawą społeczeństwa obywatelskiego są jego obywatele, świadomi swoich praw i obowiązków, zaangażowani w działania na rzecz dobra wspólnego, zdolni do osobistej odpowiedzialności za swój los i los wspólnoty na wszystkich poziomach życia społecznego”.

Program Aktywności Lokalnej wskazuje na problemy związane z funkcjonowaniem społeczności lokalnych i grup społecznych oraz wyznacza kierunki działań mających na celu poprawę sytuacji w tym zakresie i określa mechanizmy wzmacniające efektywność zmian.

Budowa zintegrowanego społeczeństwa pozwoli, aby każda osoba, bądź rodzina mogła realizować swoje plany i aspiracje życiowe, a w trudnych sytuacjach mogła uzyskać pomoc i wsparcie ze strony wspólnoty oraz działających w jej ramach instytucji i organizacji.

Ponadto PAL pozwala na realizację zadań, które nakłada na ośrodki pomocy społecznej ustawa o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 roku (art. 3 pkt 2), która mówi: „Zadaniem pomocy społecznej jest zapobieganie sytuacjom, o których mowa w art. 2 ust.1, przez podejmowanie działań zmierzających do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem”. Także art. 110 ust.10 cytowanej wyżej ustawy stanowi, że rada gminy, biorąc pod uwagę potrzeby w zakresie pomocy społecznej, opracowuje i kieruje do wdrożenia lokalne programy pomocy społecznej.

Program Aktywności Lokalnej dla Gminy Narew na lata 2017-2020

Program Aktywności Lokalnej dla Gminy Narew przedstawia kompleksowe podejście do rozwiązywania najbardziej newralgicznych problemów społecznych; posłuży do opracowania i realizacji programów i projektów w ramach których będą osiągnane cele Programu.

Program Aktywności Lokalnej stanowi uzupełnienie Gminnej Strategii Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy narew na lata 2014 -2022 uchwalonej przez Radę Gminy Narew dnia 20 sierpnia 2014 roku. Przyjęte w PAL koncepcje są zgodne z celami głównymi i operacyjnymi oraz kierunkami działań strategii i stanowią podstawę do podejmowania interwencji społecznych w celu poprawy funkcjonowania osób, grup i instytucji w gminie.

Ponadto przyjęte w PAL koncepcje i kierunki działań są także zgodne z założeniami wynikającymi z dokumentów strategicznych:

- Strategii Rozwoju Kraju 2020
- Krajowego Programu Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu 2020
- Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego do 2020 roku
- Strategia Polityki Społecznej Województwa Podlaskiego do roku 2020
- Strategii Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Narew na lata 2014-2022

Program Aktywności Lokalnej będzie realizowany zgodnie z zasadą pomocniczości przy udziale środków własnych samorządu i finansowania zewnętrznego, w tym ze środków budżetu państwa i funduszy unijnych. Nieodzowna więc jest korelacja Programu z kierunkami strategicznymi określonymi w dokumentach rządowych i wspólnotowych:

- Strategia Europa 2020
- Regionalny Program Operacyjny Województwa Podlaskiego 2014-2020
- Instrument terytorialny Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność

Głównym wyzwaniem Programu Aktywności Lokalnej dla Gminy Narew jest aktywizacja społeczności lokalnych do podejmowania działań sprzyjających rewitalizacji społecznej i kształtowaniu kapitału społecznego oraz odbudowywanie i wzmacnianie więzi społecznych, w celu wzmocnienia tożsamości lokalnej oraz wzrostu społecznego zaufania. Dzięki współodpowiedzialności lokalnych społeczności możliwe jest uzyskanie bardziej skoncentrowanych i trwałych efektów. Efektem prowadzonych działań będzie rozwój społeczno – gospodarczy i związane z tym podniesienie poziomu i jakości życia mieszkańców, ze szczególnym uwzględnieniem grup defaworyzowanych - osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym.

Program Aktywności Lokalnej dla Gminy Narew na lata 2017-2020

Priorytetowym działaniem w ramach Programu Aktywności Lokalnej jest również praca z dziećmi i młodzieżą znajdującymi się w niekorzystnym położeniu, wykluczonymi społecznie lub zagrożonymi tym zjawiskiem. Należy tu zwrócić uwagę na dysproporcje sytuacji ekonomicznej i społecznej pomiędzy młodzieżą zamieszkującą tereny wiejskie a ich rówieśnikami w mieście. Często nie jest ona w stanie samodzielnie poradzić sobie z barierami i utrudnieniami jakie stwarza im własne środowisko, potrzebuje więc wsparcia z zewnątrz w pokonywaniu trudności związanych ze zmianą modelu życia, które polegałyby na uczeniu aktywnych zachowań mogących wpłynąć na poprawę własnej sytuacji i najbliższego otoczenia. Rzadko kiedy młodzi ludzie pomoc mogą uzyskać w rodzinach. Istnieje więc potrzeba wprowadzania do środowisk wiejskich programów aktywizujących, które wspierałyby aspiracje edukacyjne i zwiększały umiejętności społeczne i zdrowotne.

Program Aktywności Lokalnej będzie służył opracowaniu i realizacji projektów aktywności lokalnej skierowanych do społeczności lokalnej Gminy Narew - dzieci i młodzieży oraz osób dorosłych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podlaskiego 2014 – 2020 dofinansowanych ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego; w ramach Osi Priorytetowej IX. Rozwój Lokalny, Działania 9.1 Rewitalizacja społeczna i kształtowanie kapitału społecznego. Podejmowane przedsięwzięcia będą prowadzone w oparciu o współdziałanie podmiotów działających na terenie gminy i regionu: instytucji publicznych rządowych i samorządowych, grup nieformalnych oraz liderów i organizacji pozarządowych.

I. CHARAKTERYSTYKA OBSZARU OBJĘTEGO WSPARCIEM

Gmina Narew jest gminą wiejską położoną w północno-wschodniej Polsce, w południowo-wschodniej części województwa podlaskiego w powiecie hajnowskim. Gmina Narew leży na szlaku drogi wojewódzkiej Białystok - Białowieża, w obrębie Puszczy Białowieskiej.

Gmina Narew ma powierzchnię 242 km² i jest zaliczana do grona największych obszarowo gmin Podlasia. Na terenie Gminy istnieje 37 sołectw obejmujących 48 miejscowości znajdujących się w granicach Gminy. Gminę zamieszkuje obecnie 3.583 mieszkańców (stan na 31.12.2016 rok). Głównym ośrodkiem oraz siedzibą władz gminy jest Narew. Jest to malownicza miejscowość położona nad rzeką Narew. Obecnie Narew zamieszkuje 1.429 mieszkańców.

Gmina Narew jest jedną z dziewięciu jednostek samorządu terytorialnego wchodzącego w skład powiatu hajnowskiego (rycina 1.). Gmina graniczy od północy z gminą Michałowo, od wschodu z gminą

Program Aktywności Lokalnej dla Gminy Narew na lata 2017-2020

Narewka, od zachodu z gminami Zabłudów i Bielsk Podlaski, zaś od południa z gminami Czyże i Hajnówka.

Gmina Narew jest członkiem Stowarzyszenia Gmin Górnej Narwi, Stowarzyszenia Samorządów Euroregionu Puszcza Białowieska oraz Stowarzyszeniu Lokalna Grupa Działania „Puszcza Białowieska”.

Rycina 1. Gmina Narew na tle powiatu hajnowskiego

Według danych Powszechnego Spisu Rolnego przeprowadzonego w 2010 roku, w Gminie Narew było zarejestrowanych 1051 gospodarstw rolnych, z czego 1047 to gospodarstwa indywidualne. Największą liczbę odnotowano dla gospodarstw rolnych o powierzchni 1–5 ha (25%), zaś najmniejszą dla gospodarstw o powierzchni powyżej 15 ha (15%). Działalność rolniczą prowadziło ogółem 857 gospodarstw rolnych. 395 gospodarstw utrzymuje zwierzęta gospodarskie. Łączna liczba pogłowia zwierząt gospodarskich w sztukach dużych wynosi 14251 sztuk.

Mieszkańcy Gminy Narew borykają się z wieloma trudnymi problemami dotyczącymi zarówno osoby indywidualnej jak i grupy społecznej. Główne problemy, które dotyczą te osoby to brak aktywności społecznej, brak możliwości do dostępu lub utrudniony dostęp do oferowanych dóbr publicznych, powielanie negatywnych wzorców, niezaradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, bierność w polepszaniu własnej sytuacji życiowej, brak możliwości zatrudnienia, poczucie bezradności a w konsekwencji uzależnienie od pomocy instytucjonalnej. Wszystkie te problemy mogą stać się przyczyną wykluczenia społecznego.

Program Aktywności Lokalnej dla Gminy Narew na lata 2017-2020

Realizacja Programu Aktywności Lokalnej stworzy warunki do polepszenia sytuacji tych osób, wzmocni ich potencjał oraz zmniejszy ich uzależnienie od instytucji pomocowych. Program Aktywności Lokalnej określa kierunki działań w zakresie aktywizacji mieszkańców Gminy Narew, mające na celu wzmocnienie podmiotowości obywateli oraz ich wspólnot, jak również stworzenie warunków dla rozwoju instytucji społeczeństwa obywatelskiego.

II. DIAGNOZA SPOŁECZNA

Na przestrzeni minionych lat struktura demograficzna mieszkańców gminy ulegała zmianom i będzie zmieniać się nadal, co jest charakterystyczne dla całej populacji mieszkańców kraju. Odnotowujemy systematycznie zmniejszającą się liczbę dzieci i młodzieży. W związku z wprowadzeniem programu wsparcia rodzin 500+ mamy nadzieję na zmianę tego zjawiska. Zmniejsza się również liczba osób w wieku poprodukcyjnym, które to z perspektywy systemu zabezpieczenia społecznego są o tyle ważne, że wymagają dostosowania do ich potrzeb odpowiedniej sfery usług społecznych.

Tabela 1: Struktura mieszkańców Gminy Narew w wybranych latach

Dane z roku:	Ogółem	Wiek: 0-18 lat	Wiek: 19-60 lat	Wiek: powyżej 60 lat	Kobiety	Mężczyźni
2014	3690	548	1951	1190	1893	1797
2015	3629	532	1945	1152	1881	1748
2016	3583	516	1919	1148	1861	1722

Dane: Urzędu Gminy Narew

Na terenie Gminy Narew funkcjonuje wiele prywatnych podmiotów gospodarczych. W 2015 roku było 172 zarejestrowanych podmiotów gospodarczych. Do najważniejszych zaliczamy:

1. Firmę **PRONAR spółka z o.o. w Narwi** - jest wiodącym producentem maszyn rolniczych w Polsce i na świecie.
2. **RSP Rolmak** oraz **FARMPASZ w Makówce** – Zakłady nastawione są na produkcję i przetwórstwo żywności.
3. **PPH NARMET z Narwi** produkująca kotły centralnego ogrzewania zasilane biomasą pochodzącą z odpadów drzewnych.

Program Aktywności Lokalnej dla Gminy Narew na lata 2017-2020

Na terenie gminy prowadzi działalność duża firma handlowa: Arhelan Burzyńscy Spółka Jawna. Ponadto liczącą się dziedzinę gospodarki stanowią usługi budowlane, mechaniczne, transport, gastronomia oraz agroturystyka, jak również wiele małych, rodzinnych podmiotów handlowych.

Istnienie dużej ilości firm generujących miejsca zatrudnienia powoduje, iż sytuacja rynku pracy w gminie Narew jest lepsza od większości gmin powiatu hajnowskiego, a także od średniej stopy bezrobocia w powiecie.

Poniższa tabela przedstawia liczbę bezrobotnych w podziale na płeć oraz stopę bezrobocia w Gminie Narew w trzech kolejnych okresach.

Tabela 2: Stopa bezrobocia w Gminie Narew w wybranych latach (stan na 31 grudnia)				
Dane z roku:	Ogółem	Kobiety	Mężczyźni	Stopa bezrobocia
2013	215	92	123	11%
2014	182	84	98	12%
2015	184	82	102	14%

Dane: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Hajnówce

W gminie Narew funkcjonuje Zespół Szkolno – Przedszkolny. Edukacja w zespole odbywa się na szczeblu przedszkolnym, szkoły podstawowej i gimnazjum, które zgodnie z podpisaną nowelizacją ustawy o systemie oświaty wkrótce zniknie.

Tabela 3: Liczba dzieci w szkołach			
Rok szkolny	2014/2015	2015/2016	2016/2017
Placówki	Liczba dzieci	Liczba dzieci	Liczba dzieci
Przedszkola	74	72	96
Szkoły Podstawowe	176	178	155
Gimnazja	89	84	83

Dane : Zespół Szkolno Przedszkolny w Narwi

Centrum kultury w Gminie Narew jest Narwiański Ośrodek Kultury oraz Gminna Biblioteka Publiczna. Organizowanych jest wiele imprez kulturalnych i sportowych. Narwiański Ośrodek Kultury

Program Aktywności Lokalnej dla Gminy Narew na lata 2017-2020

prowadzi zajęcia dla dzieci i młodzieży w formie kółek tematycznych, chórów, warsztatów, a także działa dziecięcą drużyną piłkarską.

Wszyscy mieszkańcy Gminy Narew mogą korzystać ze zbiorów książkowych Gminnej Biblioteki Publicznej w Narwi oraz jej filii w Łosince i Trześciance. Poza tym biblioteka oferuje młodzieży różne warsztaty, bezpłatny dostęp do internetu (punkt *lkonk@*) oraz inne zajęcia związane z książką.

Nad bezpieczeństwem mieszkańców czuwają funkcjonariusze Komendy Powiatowej Policji w Hajnówce. Z uzyskanych danych wynika, iż na terenie gminy Narew w 2015 r. zarejestrowano:

Tabela 4: Bezpieczeństwo publiczne			
Liczba interwencji w sprawie:	2013	2014	2015
Przemoc w rodzinie	24	16	39
Zakłócenia porządku publicznego	3	1	2
Wykroczenia drogowe	2	2	3
Przestępstwa	43	32	47

Dane: Komenda Powiatowa Policji w Hajnówce

Natomiast nad zdrowiem mieszkańców czuwają pracownicy Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej, który świadczy opiekę zdrowotną mieszkańcom gminy. Kadre medyczną Gminnego Ośrodka Zdrowia w Narwi stanowią dwaj lekarze oraz trzy pielęgniarki, w tym dwie środowiskowe. Funkcjonuje również gabinet stomatologiczny.

Tabela 5: Liczba zadeklarowanych pacjentów (stan na 31 grudnia) w GOZ Narew			
	2014	2015	2016
Lekarze	2499	2641	2562
Pielęgniarki	2555	2657	2584

Dane: SP ZOZ w Hajnówce

Program Aktywności Lokalnej dla Gminy Narew na lata 2017-2020

Na terenie gminy funkcjonuje Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Punkt Konsultacyjny oraz Zespół Interdyscyplinarny.

Tabela 6: Dane dotyczące postępowań prowadzonych przez GKRPA			
Liczba:	2014	2015	2016
wniosków, które wpłynęły do GKRPA	2	8	13
Skierowań na przymusowe leczenie	0	2	9

Dane: Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Narwi

Tabela 7: Niebieskie Karty			
	Liczba rodzin	Liczba założonych NK	Zakończono procedurę
2014	13	16	8
2015	31	61	29
2016	16	28	14

Dane: Zespół Interdyscyplinarny w Narwi

Tabela 8: Działalność Punktu Konsultacyjnego			
	Sprawcy przemocy	Dotknięci przemocą	Uzależnieni
2014	1	1	7
2015	3	9	26
2016	9	3	18

Dane: Punkt Konsultacyjny w Narwi

Zadania w zakresie problemów i potrzeb społecznych na terenie gminy realizuje Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Narwi. Statutowym celem działania ośrodka jest realizowanie zadań, które powinny umożliwić osobom i rodzinom przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych. Pomoc udzielana jest bezpośrednio dla rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej, dotkniętych bezrobociem lub inną z przyczyn powodujących trudną sytuację.

Systematycznie wzrasta liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej, co przedstawia tabela Nr

Program Aktywności Lokalnej dla Gminy Narew na lata 2017-2020

9. Świadczy to o wzroście ilości problemów społecznych. Rodziny korzystające z pomocy społecznej są najczęściej wieloprotblemowe (jednocześnie w rodzinie występuje np. bezrobocie, alkoholizm, przemoc, niewydolność opiekuńczo-wychowawcza, długotrwała choroba). W związku z tym jest większe zapotrzebowania na wzmożoną pracę socjalną oraz asystenturę rodziny.

W roku 2016 z systemu pomocy społecznej skorzystało 15,1 % całej liczby mieszkańców gminy. Liczba ta obejmuje również członków rodzin osób, którym decyzją administracyjną przyznano wsparcie. Formy pomocy przedstawia tabela nr 9, natomiast powody przyznania tabela nr 10.

Tabela 9: Korzystający z pomocy i jej formy						
	2014		2015		2016	
	Liczba rodzin	Osoby w rodzinach	Liczba rodzin	Osoby w rodzinach	Liczba rodzin	Osoby w rodzinach
Osoby korzystające ze świadczeń pomocy społecznej we wszystkich formach	267	596	245	581	243	508
Korzystający ze świadczeń pomocy społecznej w formie finansowej	225	443	219	434	221	408
Korzystający ze świadczeń pomocy społecznej w formie niefinansowej	85	340	78	333	67	272
Korzystający ze świadczeń pomocy społecznej w formie pracy socjalnej i specjalistycznego poradnictwa	205	460	118	271	214	466
Korzystający ze świadczeń pomocy społecznej wyłącznie w formie pracy socjalnej	5	8	10	24	11	30

Dane: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Narwi

Program Aktywności Lokalnej dla Gminy Narew na lata 2017-2020

Tabela 10: Powody przyznawania pomocy						
Przyczyny udzielania pomocy	ROK 2014		ROK 2015		Rok 2016	
	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
Ubóstwo	243	547	232	495	233	488
Potrzeba ochrony macierzyństwa	24	126	22	130	25	142
W tym: wielodzietność	24	126	22	130	22	132
Bezrobocie	180	346	164	346	161	286
Niepełnosprawność	78	146	73	153	74	151
Długotrwała lub ciężka choroba	71	164	65	140	74	148
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gosp. domowego - ogółem	5	16	5	14	4	11
W tym: rodziny niepełne	3	9	1	2	4	11
Przemoc w rodzinie	16		39		16	
Alkoholizm	1	1	0	0	1	1
Trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego	5	5	0	0	1	1

Dane: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Narwi

Ponadto obowiązujące przepisy nałożyły na gminy obowiązek zabezpieczenia podstawowych potrzeb rodzin i dzieci oraz zadania specjalistyczne takie jak poradnictwo rodzinne, zapewnienie opieki i wychowania dzieci poza rodziną oraz finansowanie pieczy zastępczej.

Tabela 11: Stan pieczy zastępczej w Gminie Narew			
	2014 rok	2015 rok	2016 rok
Dzieci umieszczone w placówkach opiekuńczo-wychowawczych	1	1	1
Rodziny zastępcze	1	1	0
Dzieci zgłoszone do adopcji	0	1	0
Asystent rodziny	0	0	8

Dane: Gminny Ośrodek pomocy Społecznej w Narwi

Program Aktywności Lokalnej dla Gminy Narew na lata 2017-2020

W celu efektywności działań pomocowych Ośrodek Pomocy Społecznej współpracuje na co dzień z Sądem Rejonowym w Bielsku Podlaskim, Prokuraturą Rejonową w Hajnówce, kuratorami zawodowymi i społecznymi, komornikami sądowymi z terenu całego kraju, ze szpitalem w Hajnówce oraz Szpitalem Psychiatrycznym w Choroszcy, Domami Pomocy Społecznej województwa podlaskiego i województw ościennych, Powiatowym Urzędem Pracy w Hajnówce, Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Hajnówce, Powiatowym Zespołem ds. Orzekania o Stopniu Niepełnosprawności w Hajnówce, Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Narwi, Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną w Hajnówce, parafiami Rzymsko-Katolickimi, Prawosławnymi, dzielnicowymi i Komendantem Policji w Hajnówce, Zespołem Szkolno – przedszkolnym w Narwi (ich pedagogami), z przedstawicielami stowarzyszeń ochotniczych straży pożarnych, z lekarzami rodzinnymi i pielęgniarkami, z radnymi i sołtysami z terenu gminy oraz organizacjami pozarządowymi, a także innymi podmiotami .

Wszystkie wymienione osoby i instytucje działają w obszarze szeroko ujętej pomocy społecznej i pracy socjalnej na rzecz osób i rodzin potrzebujących wsparcia.

Rozwiązywanie problemów społecznych bez budowania zaplecza zasobów jest niemożliwe. Nawiązanie długofalowej współpracy i pozytywnych relacji, szczególnie z podmiotami instytucjonalnymi (np. samorządowymi, społecznymi, gospodarczymi, kościelnymi) pozwala wykorzystać kompetencje różnych podmiotów i gromadzić istniejące najlepsze doświadczenia, stanowiąc dobre wsparcie. Każda instytucja i grupa nieformalna, czy osoba indywidualna dysponuje zasobami materialnymi, bądź kapitałem. Ten kapitał będzie można w pełni wykorzystać realizując niniejszy program.

III. MIEJSCE I CZAS REALIZACJI PROGRAMU

1. Program realizowany będzie na terenie Gminy Narew.
2. Czas realizacji programu: lata 2017-2020.

IV. ZAŁOŻENIA PROGRAMU

1. Otwartość instytucji publicznych na potrzeby środowiska lokalnego.
2. Wykorzystanie zasobów instytucjonalnych i społecznych.
3. Angażowanie i aktywizowanie lokalnej społeczności.
4. Kierowanie działań w pierwszej kolejności do osób i grup wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz ich otoczenia.

V. ODBIORCY PROGRAMU AKTYWNOŚCI LOKALNEJ

Adresatami programu są mieszkańcy Gminy Narew, członkowie społeczności lokalnej. Grupę docelową stanowią osoby wykluczone i zagrożone wykluczeniem społecznym oraz ich otoczenie. Są to w szczególności osoby i rodziny korzystające ze świadczeń pomocy społecznej (finansowych i niefinansowych), bezrobotni, rodziny przeżywające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, uwikłane w problemy uzależnień i przemocy oraz osoby wymagające szczególnego zaangażowania ze względu na ograniczoną samodzielność: dzieci, młodzież, seniorzy i osoby niepełnosprawne.

Działaniami obejmowane będą również inne grupy i środowiska funkcjonujące na terenie gminy, zgodnie z diagnozą społeczną i rozeznaniem potrzeb. Zakłada się aktywizację środowisk lokalnych i angażowanie mieszkańców poszczególnych miejscowości do działania w celu rozwiązywania i współuczestniczenia w rozwiązywaniu lokalnych problemów.

VI. REALIZATORZY PROGRAMU AKTYWNOŚCI LOKALNEJ

Realizacja Programu oparta jest na partnerstwie i współpracy w zakresie organizowania na terenie Gminy Narew przedsięwzięć wykorzystujących aktywne formy pomocy.

Koordynatorem programu jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Narwi, jednak założenia Programu Aktywności Lokalnej w Gminie Narew powinny realizować wszystkie podmioty, które w ramach swoich kompetencji posiadają możliwości wspierania inicjatyw społecznych, tworzenia poczucia przynależności do danego miejsca i lokalnej grupy oraz mobilizowania i wspierania rozwoju jednostki, grupy i społeczności lokalnej.

Potencjalni Partnerzy ustaleny w zależności od rodzaju wdrażanego PAL:

1. Wójt Gminy,
2. Rada Gminy,
3. Właściwe referaty i stanowiska Urzędu Gminy Narew,
4. Narwiański Ośrodek Kultury,
5. Gminna Biblioteka Publiczna w Narwi,
6. Policja,
8. Zakład Opieki Zdrowotnej,
9. Zespół Szkolno-Przedszkolny,
10. Organizacje pozarządowe, związki, stowarzyszenia, fundacje, itp.

Program Aktywności Lokalnej dla Gminy Narew na lata 2017-2020

11. Parafie,
12. Społeczność lokalna,
13. Przedsiębiorcy lokalni, zakłady pracy,
15. Inne instytucje działające w środowisku.

VII. ZASOBY NIEZBĘDNE DO UZYSKANIA ZAŁOŻONYCH CELÓW PAL

1. Znajomość potrzeb i problemów społecznych poprzedzona dokonywaniem bieżącej analizy i oceny zjawisk oraz procesów społecznych.
2. Profesjonalny i wykwalifikowany zespół pracowników socjalnych.
3. Deklaracja współpracy ze strony instytucji i organizacji pozarządowych.

VIII. SPOSOBY I METODY PRACY WYKORZYSTYWANE DO REALIZACJI PROGRAMU

W ramach Programu Aktywności Lokalnej przewiduje się zastosowanie:

- 1) Środowiskowej pracy socjalnej** – działania skierowane do społeczności lokalnej ukierunkowane na wspomaganie rozwoju, aktywizowanie, inspirowanie do pozytywnych zmian; mające na celu pomoc osobom i rodzinom we wzmacnianiu lub odzyskiwaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie poprzez pełnienie odpowiednich ról społecznych oraz tworzenie warunków sprzyjających temu celowi,
- 2) Instrumentów aktywnej integracji** - szereg instrumentów aktywizacyjnych z zakresu aktywizacji edukacyjnej, społecznej, zdrowotnej i zawodowej, o których mowa w Regionalnym Programie Operacyjnym Województwa Podlaskiego na lata 2014-2020;
 - **Instrumenty aktywnej integracji o charakterze społecznym**, których celem jest przywrócenie lub wzmocnienie kompetencji społecznych, zaradności, samodzielności i aktywności społecznej;
 - **Instrumenty aktywnej integracji o charakterze zawodowym**, których celem jest pomoc w podjęciu decyzji dotyczącej wyboru lub zmiany zawodu, wyposażenie w kompetencje i kwalifikacje zawodowe oraz umiejętności pożądaną na rynku pracy;
 - **Instrumenty aktywnej integracji o charakterze edukacyjnym**, których celem jest wzrost poziomu wykształcenia lub jego dostosowania do aktualnych potrzeb rynku pracy, łącznie z działaniami w zakresie aktywizacji zawodowej;

Program Aktywności Lokalnej dla Gminy Narew na lata 2017-2020

- **Instrumenty aktywnej integracji o zdrowotnym** których celem jest wyeliminowanie lub złagodzenie barier zdrowotnych utrudniających funkcjonowanie w społeczeństwie lub powodujących oddalenie od rynku pracy.

3) Działań o charakterze środowiskowym– inicjatywy integrujące, obejmujące między innymi: wsparcie działań indywidualnych oraz programów środowiskowych np.: spotkania z grupami docelowymi, edukację społeczną i obywatelską, spotkania, konsultacje, organizowanie i inspirowanie do udziału mieszkańców w imprezach i spotkaniach o charakterze integracyjnym, edukacyjnym, kulturowym, sportowym, ekologicznym, turystycznym. Działania te mają na celu budowanie i umacnianie świadomości obywatelskiej oraz inicjowanie aktywności na rzecz społeczności lokalnej poprzez edukację obywatelską.

IX. CELE PROGRAMU AKTYWNOŚCI LOKALNEJ

Celem nadrzędnym programu jest realizowanie polityki integracji społecznej, poprzez aktywizowanie lokalnej społeczności, ze szczególnym uwzględnieniem środowisk zagrożonych wykluczeniem społecznym i przeciwdziałanie zjawisku wykluczenia społecznego oraz rozwój lokalny.

Cele szczegółowe:

1. Stworzenie warunków dla powstania inicjatyw i struktur funkcjonujących na rzecz społeczności lokalnej.
2. Wsparcie postaw obywatelskich, poprzez zwiększenie kompetencji społecznych.
3. Promocja działań prospołecznych, edukacja oraz dostęp do informacji o uprawnieniach.
4. Poprawa jakości życia, poprzez zaspokojenie potrzeb społecznych.
5. Aktywna integracja osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i ich otoczenia, w szczególności w oparciu o instrumenty społeczne, zawodowe, edukacyjne i zdrowotne aktywnej integracji.
6. Poprawa funkcjonowania osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Przewidywane rezultaty:

1. Integracja społeczności lokalnej i grup społecznych oraz zwiększenie ich aktywności.
2. Poprawa funkcjonowania osób wykluczonych społecznie i zagrożonych wykluczeniem oraz zmniejszenie obszaru wykluczenia społecznego.
3. Skuteczniejsze i efektywniejsze wykorzystanie istniejących zasobów do realizacji polityki integracji społecznej.
4. Podwyższenie jakości realizowanych działań środowiskowych oraz inicjowanie nowych form i metod

Program Aktywności Lokalnej dla Gminy Narew na lata 2017-2020

pracy.

5. Wzrost poczucia przynależności do danej społeczności i odpowiedzialności mieszkańców za procesy w niej zachodzące.
6. Usprawnienie przepływu i dostępu do informacji podnoszących kompetencje społeczne.

X. KIERUNKI DZIAŁAŃ I METODY REALIZACJI PROGRAMU AKTYWNOŚCI LOKALNEJ

Zakłada się, że w ramach programu będą realizowane projekty inicjowane i współorganizowane przez lokalne społeczności, w oparciu o zasady:

1. otwartości instytucji publicznych na potrzeby środowiska lokalnego,
2. wykorzystania zasobów instytucjonalnych i społecznych,
3. angażowania i aktywizowania lokalnej społeczności, w tym lokalnych organizacji w zakresie podejmowania działań środowiskowych,
4. kierowania działań w pierwszej kolejności do osób i grup wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz do ich otoczenia,
5. stałego monitorowania potrzeb środowiska społecznego.

W celu realizacji działań na rzecz aktywizacji społecznej i rozwiązywania problemów społeczności lokalnej Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Narwi będzie prowadził współpracę i koordynował działania instytucji i organizacji dla zaspokajania potrzeb członków społeczności lokalnej. Koncentracja działań w jednej instytucji, przy zaangażowaniu we współpracę innych służb i instytucji, pozwala na usprawnienie przepływu informacji, kompleksowe ujmowanie indywidualnych problemów i dostosowanie oferty pomocowej do faktycznych potrzeb klienta. Bardzo istotne jest pozyskiwanie kolejnych partnerów oraz rozwijanie współpracy z podmiotami, które już zaangażowane są w różnorodne działania na rzecz osób i rodzin wymagających wsparcia. W tym celu na bieżąco będą doskonalone i rozszerzane procedury współpracy służb i instytucji zajmujących się rozwiązywaniem problemów osób i rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym.

W ramach programu realizowane będą instrumenty aktywnej integracji skierowane do społeczności lokalnej, w szczególności w zakresie:

1. aktywizacji społecznej, ukierunkowanej na nabycie, przywrócenie lub wzmocnienie kompetencji społecznych, zaradności, samodzielności i aktywności społecznej, w tym środowiskowa praca socjalna realizowana przez pracowników socjalnych oraz wspieranie rodzin w pełnieniu ich

Program Aktywności Lokalnej dla Gminy Narew na lata 2017-2020

podstawowych funkcji, głównie w zakresie opieki i wychowywania dzieci;

2. zawodowej, której celem jest pomoc w podjęciu decyzji dotyczącej wyboru lub zmiany zawodu, wyposażenie w kompetencje i kwalifikacje zawodowe oraz umiejętności pożądane na rynku pracy, pomoc w utrzymaniu zatrudnienia;
3. edukacyjnej, zmierzającej do wzrostu poziomu wykształcenia, dostosowania wykształcenia lub kwalifikacji zawodowych do potrzeb rynku pracy;
4. zdrowotnej, o charakterze uzupełniającym, w zakresie eliminowania lub łagodzenia barier zdrowotnych utrudniających funkcjonowanie w społeczeństwie lub powodujących oddalenie od rynku pracy.

Podstawowe metody pracy wykorzystywane przy realizacji programu:

1. badanie potrzeb i problemów mieszkańców,
2. promowanie, wspieranie i realizowanie projektów aktywizujących i integrujących społeczność lokalną,
3. współdziałanie instytucji samorządowych z instytucjami pozarządowymi i lokalną społecznością,
4. wspieranie lokalnych inicjatyw i lokalnych liderów,
5. umożliwienie dostępu do informacji i konsultacji,
6. organizowanie i wspieranie rozwoju edukacji społecznej i obywatelskiej, wolontariatu, grup samopomocowych, edukacyjnych i innych,
7. tworzenie partnerstw i promowanie pracy w partnerstwie,
8. poszukiwanie alternatywnych środków na finansowanie lokalnych inicjatyw z innych źródeł niż dochody gminy,
9. inne działania wynikające z aktualnych potrzeb, zgodne z celami programu

XI. PRZEWIDYWANE REZULTATY REALIZACJI PROGRAMU

1. Integracja społeczności lokalnej i grup społecznych, w szczególności osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym; w tym młodzieży.
2. Zmniejszenie obszaru ubóstwa i dysproporcji w dostępie do usług publicznych i zatrudnienia,
3. Rozwój społeczno – gospodarczy;
4. Wzrost poczucia przynależności do danej społeczności i odpowiedzialności mieszkańców za procesy w niej zachodzące;
5. Wzrost zaangażowania mieszkańców, w tym młodzieży w życie społeczne;

Program Aktywności Lokalnej dla Gminy Narew na lata 2017-2020

6. Stworzenie płaszczyzny udziału mieszkańców w proces rozwiązywania indywidualnych i lokalnych problemów;
7. Zmiana postaw społeczności lokalnych wobec osób i grup defaworyzowanych;
8. Zmniejszenie obszaru wykluczenia społecznego;
9. Podniesienie umiejętności społecznych grup i osób ze szczególnym uwzględnieniem środowisk zagrożonych wykluczeniem społecznym;
10. Nabycie umiejętności społecznych, zwiększenie motywacji do działania i poszukiwania pracy;
11. Poprawa funkcjonowania społecznego i intelektualnego;
12. Poprawa funkcjonowania oraz aktywizacja osób wykluczonych społecznie; w tym także aktywizacja na rynku pracy,
13. Zdiagnozowanie potrzeb i problemów społeczności lokalnych, w szczególności grup zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz planowanie i realizacja zadań w odpowiedzi na realne potrzeby mieszkańców;
14. Stały monitoring potrzeb środowiska lokalnego;
15. Realizacja projektów inicjowanych i współorganizowanych przez lokalne społeczności;
16. Planowanie i realizacja projektów za rzecz społeczności lokalnej stanowiących odpowiedź na ich realne potrzeby;
17. Podwyższenie jakości działań środowiskowych w tym inicjowanie nowych form i metod pracy dostosowanych do potrzeb oraz możliwości grup i społeczności lokalnych;
18. Skuteczniejsze i efektywniejsze wykorzystanie istniejących zasobów ukierunkowane na realizację polityki integracji społecznej;
19. Wzrost zaangażowania organizacji lokalnych w zakresie podejmowania działań środowiskowych;
20. Usprawnienie przepływu i dostępu do informacji;
21. Wzajemne poznawanie się różnych instytucji oraz wymiana doświadczeń między nimi, przenoszenie doświadczeń i wiedzy;
22. Dostęp do metod działania innych instytucji, do dodatkowej wiedzy i umiejętności, co umożliwia generowanie większej liczby pomysłów;
23. Wzmocnienie własnej skuteczności poprzez wspólne działanie.

Wszelkie zakładane rezultaty przyczynią się do nabycia umiejętności umożliwiających prawidłowe funkcjonowanie w społeczeństwie, w tym na rynku pracy; przez osoby biorące udział w PAL.

Istotne będzie również podniesienie poziomu aktywności młodzieży, w szczególności ze środowisk wykluczonych społecznie bądź zagrożonych tym zjawiskiem na rzecz samodzielnego rozwiązywania ważnych problemów społecznych oraz nabycie umiejętności pożytecznego spędzania wolnego czasu.

XII. HARMONOGRAM DZIAŁAŃ

Realizację programu przewiduje się na lata 2017-2022. Program ma charakter otwarty i w każdym roku przeprowadzana będzie analiza potrzeb i problemów występujących w środowisku lokalnym. W zależności od potrzeb będą uruchomiane programy ukierunkowane na wskazane obszary.

W ramach prowadzonej przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej działalności na bieżąco gromadzone są dane dotyczące sytuacji społeczno-zawodowej mieszkańców korzystających ze wsparcia Ośrodka oraz identyfikowane są potrzeby w tym obszarze.

W oparciu o analizę potrzeb oraz zasobów instytucjonalnych i kadrowych, możliwe będzie zaplanowanie instrumentów aktywnej integracji, w szczególności społecznej, zawodowej, edukacyjnej i zdrowotnej. Do udziału w rozwiązywaniu lokalnych problemów aktywizowane będą środowiska lokalne oraz zaangażowani mieszkańcy. Założeniem jest, by mieszkańcy sygnalizowali występowanie określonych problemów i wspólnie z pracownikiem socjalnym poszukiwali rozwiązań, w oparciu o współpracę z zainteresowanymi podmiotami. Działania odbywać się powinny przy zapewnieniu niezbędnego wsparcia instytucjonalnego i poradnictwa specjalistycznego.

XIII. FINANSOWANIE PROGRAMU AKTYWNOŚCI LOKALNEJ

Realizacja zadań programu może być finansowana:

1. Ze środków własnych gminy zabezpieczonych w budżecie Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Narwi,
2. Z dotacji,
3. Ze środków z budżetu państwa,
4. Ze środków własnych podmiotów zaangażowanych w działania w ramach realizacji PAL,
5. Z innych zewnętrznych źródeł, w tym darowizny i sponsoring.
6. Ze źródeł zewnętrznych w tym środków funduszy strukturalnych w ramach nowego programu finansowania na lata 2014-2020,

XIV. MONITORING I EWALUACJA

Program Aktywności Lokalnej dla Gminy Narew na lata 2017-2020

Monitoring i ewaluacja będą prowadzone na bieżąco w oparciu o sprawozdawczość podmiotów uczestniczących w poszczególnych programach realizowanych w ramach Programu Aktywności Lokalnej, realizowanych na rzecz konkretnych grup społecznych lub społeczności lokalnych.

W oparciu o analizę danych prowadzona będzie obserwacja zmian ilościowych i jakościowych, jakie pojawią się podczas realizacji działań oraz wypracowywane wnioski.

W przypadku stwierdzenia rozbieżności między założeniami a rezultatami na bieżąco będą dokonywane zmiany w przyjętych założeniach lub metodach pracy.

Corocznie, w terminie do dnia 31 marca, będzie przygotowywana informacja z wykonania programów realizowanych w ramach Programu Aktywności Lokalnej, przedkładana Wójtowi Gminy Narew i Radzie Gminy.

Po zakończeniu realizacji Programu Aktywności Lokalnej zostanie przygotowany raport końcowy podsumowujący całość podejmowanych działań. Zostanie dokonana ocena zrealizowanych przedsięwzięć

